

เมื่อเป็นโจทก์ฟ้องคดีละเมิดลิขสิทธิ์ (อาญา)

1) มูลเหตุของการฟ้องร้อง

มูลเหตุของการฟ้องร้องเกี่ยวกับคดีละเมิดลิขสิทธิ์เกิดขึ้นเมื่อเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์พบว่ามีบุคคลอื่นกระทำละเมิดต่องานอันมีลิขสิทธิ์ของตน ซึ่งตามกฎหมายนั้นการละเมิดลิขสิทธิ์แบ่งเป็น 2 กรณีดังต่อไปนี้

1.1) การละเมิดลิขสิทธิ์ขั้นต้น (Primary Infringement) ซึ่งยังถูกแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

(ก) การละเมิดลิขสิทธิ์ทั่วไป

พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 27 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15(5) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำการดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

ซึ่งได้กระทำต่องานอันมีลิขสิทธิ์ ประเภทต่อไปนี้

- งานวรรณกรรมยกเว้นโปรแกรมคอมพิวเตอร์
- งานนาฏกรรม
- งานศิลปกรรม
- งานดนตรีกรรม
- งานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

(ข) การละเมิดลิขสิทธิ์ในงานโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียง

พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 28 เป็นการกระทำต่องานอันมีลิขสิทธิ์ ประเภทต่อไปนี้

- งานโสตทัศนวัสดุ
- งานภาพยนตร์
- งานสิ่งบันทึกเสียง

ถ้ากระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15(5) ทั้งนี้ไม่ว่าในส่วนของเสียงและ/หรือภาพ ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำการดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

(ค) การละเมิดลิขสิทธิ์ในงานแพร่เสียงแพร่ภาพ

พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 29 เป็นการกระทำต่องานอันมีลิขสิทธิ์ ประเภท งานแพร่เสียงแพร่ภาพ

ถ้ากระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15(5) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำได้ดังต่อไปนี้

- (1) จัดทำใสตทัศน์วัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่เสียงแพร่ภาพ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
- (2) แพร่เสียงแพร่ภาพซ้ำ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
- (3) จัดให้ประชาชนฟังและ/หรือชมงานแพร่เสียงแพร่ภาพ โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นในทางการค้า

(ง) การละเมิดลิขสิทธิ์ในงานโปรแกรมคอมพิวเตอร์

พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 30 เป็นการกระทำต่องานอันมีลิขสิทธิ์ ประเภท งานวรรณกรรมโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ถ้ากระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15(5) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำได้ดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

1.2) การละเมิดลิขสิทธิ์ชั้นรอง (Secondary Infringement) เป็นการละเมิดที่ผู้กระทำส่งเสริมให้การละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรงตามข้อ 1.1)(ก) – (ง) ได้แพร่หลายต่อไปมากขึ้น

พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 31 ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้นเพื่อหากำไร ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำได้ดังต่อไปนี้

- (1) ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือเสนอให้เช่าซื้อ
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์
- (4) นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร

2) พยานหลักฐานในการดำเนินคดี

- 2.1) ของกลางในการกระทำความผิด เช่น จำนวนงานอันมีลิขสิทธิ์ สิ่งของที่ใช้ในการกระทำความผิด (เช่น เครื่องปั๊มแผ่นซีดี กล้องถ่ายวิดีโอ เครื่องบันทึกต่างๆ เครื่อง xerox ฯลฯ)
- 2.2) เอกสารที่แสดงรายละเอียดในการสร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนกระทั่งได้สร้างงานแล้วเสร็จ (หากเจ้าของลิขสิทธิ์ได้แจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ไว้ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถนำหนังสือรับรองการแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ที่เจ้าหน้าที่ลิขสิทธิ์ออกให้มาเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีได้)
- 2.3) รายชื่อบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้รับมอบอำนาจในการดำเนินคดี , สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน พร้อมรายละเอียดที่อยู่ปัจจุบันของบุคคลดังกล่าว
- 2.4) รายชื่อพยานบุคคล , สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน พร้อมรายละเอียดที่อยู่ปัจจุบันของบุคคลดังกล่าว

ฯลฯ

3) การตั้งประเด็นที่จะฟ้อง

การดำเนินคดีอาญากับผู้ที่กระทำละเมิดต่องานอันมีลิขสิทธิ์นั้นมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

- (ก) **อายุความ** (จะกล่าวโดยละเอียดในหัวข้อ “กำหนดอายุความ”)
- (ข) **เขตอำนาจศาล** ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 มาตรา 7 (1) บัญญัติให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์
- (ค) **อำนาจฟ้อง** ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในการละเมิดลิขสิทธิ์คือ เจ้าของลิขสิทธิ์ (บุคคลธรรมดา/นิติบุคคลก็ได้) รวมถึงผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มอบอำนาจให้บุคคลนั้นๆ ดำเนินการฟ้องคดีแทน
- (ง) **ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย** ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 62 บัญญัติให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า “คดีเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะเป็คดีแพ่งหรือคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่างานที่ได้มีการฟ้องร้องในคดีนั้นเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ และโจทก์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานดังกล่าว เว้นแต่จำเลยจะโต้แย้งว่าไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือโต้แย้งสิทธิของโจทก์

งานใดมีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อของบุคคลใดที่อ้างว่าตนเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แสดงไว้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อนั้นเป็นผู้สร้างสรรค์

งานใดไม่มีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อแสดงไว้ หรือมีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อแสดงไว้ แต่ไม่ได้
อ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ และมีชื่อหรือสิ่งใดที่ใช้แทนชื่อของบุคคลอื่นซึ่งอ้างว่าเป็นผู้พิมพ์
ผู้โฆษณา หรือผู้พิมพ์และผู้โฆษณาแสดงไว้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลซึ่งเป็นผู้พิมพ์
ผู้โฆษณา หรือผู้พิมพ์และผู้โฆษณานั้นเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น “

(จ) การกระทำของผู้กระทำความผิดเข้าลักษณะเป็นการละเมิดประเภทใดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ฯ
มาตรา 27 – 31

(ข) การพิสูจน์เจตนาของจำเลย เนื่องจากการละเมิดลิขสิทธิ์นั้นเป็นความผิดทั้งทางแพ่งและ
อาญา ฉะนั้นในส่วนของความผิดทางอาญาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงเจตนา
ที่กระทำความผิดของผู้กระทำความผิด ตามหลักของ ป.อาญา มาตรา 59 ที่ว่า “ บุคคลจะต้อง
รับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้
กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมแลเห็นผลของการกระทำนั้น...”

หมายเหตุ การละเมิดลิขสิทธิ์ขั้นต้น ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ฯ มาตรา 27 – 30 โจทก์จะต้องพิสูจน์
ให้เห็นถึงเจตนากระทำความผิดของจำเลย ส่วนการละเมิดลิขสิทธิ์ขั้นรอง ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ฯ
มาตรา 31 โจทก์เพียงแต่พิสูจน์ว่าจำเลย “มีเหตุอันควรรู้” ว่างานนั้นได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์
ของผู้อื่นก็ครบองค์ประกอบความผิดที่จะลงโทษจำเลยได้แล้ว

(ข) คำขอท้ายฟ้องในคดีอาญา ในการฟ้องคดีอาญาโจทก์มักจะเขียนคำขอท้ายฟ้องดังนี้

- ขอให้ลงโทษปรับหรือจำคุกแก่จำเลย
- ขอให้เพิ่มโทษแก่จำเลย ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดซ้ำ
- ขอให้สั่งว่าบรรดาสิ่งที่ทำขึ้นหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ และ
ยังเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำความผิดตกเป็นของโจทก์ (เจ้าของลิขสิทธิ์)
- ขอให้ศาลสั่งริบบรรดาสิ่งที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด
- ขอให้ศาลสั่งให้จ่ายค่าปรับแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ครั้งหนึ่ง

ฯลฯ

4) อายุความ

ความผิดอาญาฐานละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ฯ มาตรา 66 บัญญัติให้เป็นความผิดอัน
ยอมความได้ ซึ่งในความผิดอันยอมความได้นี้ ตาม ป.อาญา มาตรา 96 บัญญัติให้ผู้เสียหาย
(เจ้าของลิขสิทธิ์) จะต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและรู้ถึงการละเมิดนั้น
มิฉะนั้นจะขาดอายุความร้องทุกข์

เมื่อได้ร้องทุกข์ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวข้างต้นแล้ว อายุความในการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญารัฐประหารละเมิดลิขสิทธิ์เป็นไปตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ มาตรา 69 , มาตรา 70 + ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 ดังนี้

4.1) กรณีมาตรา 69 แยกพิจารณาได้ดังนี้

4.1.1) **มาตรา 69 วรรคแรก** “ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ถึง 200,000 บาท”

“การกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 69 วรรคแรก **มีอายุความ 1 ปี** นับแต่วันกระทำความผิด”

หมายเหตุ มาตรา 69 วรรคแรก + ป.อาญา มาตรา 95(5)

4.1.2) **มาตรา 69 วรรคสอง** “ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการค้า ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 4 ปี หรือปรับตั้งแต่ 100,000 บาท ถึง 800,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“การกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 69 วรรคสอง **มีอายุความ 10 ปี** นับแต่วันกระทำความผิด”

หมายเหตุ มาตรา 69 วรรคสอง + ป.อาญา มาตรา 95(3)

4.2) กรณีมาตรา 70 แยกพิจารณาได้ดังนี้

4.2.1) **มาตรา 70 วรรคแรก** “ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 10,000 บาท ถึง 100,000 บาท”

“การกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 70 วรรคแรก **มีอายุความ 1 ปี** นับแต่วันกระทำความผิด”

หมายเหตุ มาตรา 70 วรรคแรก + ป.อาญา มาตรา 95(5)

4.2.2) **มาตรา 70 วรรคสอง** “ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อการการค้า ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 2 ปี หรือปรับตั้งแต่ 50,000 บาท ถึง 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“การกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 70 วรรคสอง **มีอายุความ 10 ปี** นับแต่วันกระทำความผิด”

หมายเหตุ มาตรา 70 วรรคสอง+ ป.อาญา มาตรา 95(3)

เมื่อเป็นจำเลยต่อสู้คดีละเมิดลิขสิทธิ์ (อาญา)

1) มูลเหตุที่อาจถูกฟ้องได้

มูลเหตุที่ผู้กระทำความผิดอาจถูกผู้เสียหายฟ้องร้องดำเนินคดีอาญารฐานละเมิดลิขสิทธิ์ได้นั้น มีดังนี้

- 1.1) เจตนากระทำละเมิดต่องานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ๗ มาตรา 27 – 30 (แล้วแต่กรณี)
- 1.2) **รู้หรือมีเหตุอันควรรู้**ว่างานดังกล่าวเป็นงานที่ได้กระทำโดยการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น แต่ผู้กระทำความผิดก็ยังส่งเสริมให้การละเมิดลิขสิทธิ์นั้นแพร่หลายต่อไปมากขึ้น โดยประสงค์จะหากำไรจากการขาย ให้เช่า ให้เช่าซื้อ เผยแพร่ต่อสาธารณชน แจกจ่าย หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งงานที่ละเมิดลิขสิทธิ์นั้น
หมายเหตุ สามารถดูรายละเอียดได้ในหัวข้อ “มูลเหตุของการฟ้องร้อง เมื่อเป็นโจทก์ฟ้องคดีละเมิดลิขสิทธิ์ (อาญา)”

2) พยานหลักฐานในการต่อสู้คดี

ในคดีอาญากรณีที่จำเลยกระทำความผิดจริง พยานหลักฐานในการต่อสู้คดีมักจะไม่ได้อยู่ในความครอบครองของจำเลย พยานหลักฐานที่สำคัญซึ่งจำเลยควรพิจารณาก็คือ หนังสือมอบอำนาจให้ฟ้องร้องดำเนินคดี (ถ้ามี) ซึ่งจะติดอยู่ในสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ในกรณีที่ผู้เสียหายได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแทน เป็นต้น

3) การตั้งประเด็นที่จะต่อสู้คดี

ประเด็นหลักๆ ที่จำเลยในคดีละเมิดลิขสิทธิ์ (อาญา) จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้โจทก์มักจะเป็นเรื่องกฎหมายวิธีสบัญญัติและเรื่องทางเทคนิคเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์อาทิเช่น

- 3.1) ได้แย้งเรื่องบทสันนิษฐานเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ๗ มาตรา 62 ว่าโจทก์มิได้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าว โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลย
- 3.2) ได้แย้งสิทธิของโจทก์ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการดำเนินคดี ซึ่งคดีละเมิดลิขสิทธิ์ส่วนใหญ่แล้วเจ้าของลิขสิทธิ์จะไม่ได้มาเป็นผู้ดำเนินคดีด้วยตนเอง ฉะนั้นการดำเนินคดีจึงมักจะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้รับมอบอำนาจมาดำเนินคดีแทน ดังนั้นการพิจารณาหนังสือมอบอำนาจว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หมดอายุหรือไม่ เป็นเรื่องที่จำเลยพึงพิจารณา เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอำนาจฟ้อง ศาลอาจนำมาเป็นเหตุยกฟ้องได้ หากปรากฏแก่ศาลว่าหนังสือมอบอำนาจไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

- 3.3) ได้แย้งเรื่องเจตนาว่า จำเลยมิได้มีเจตนากระทำละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ เนื่องจากจำเลยไม่รู้ว่างานนั้นเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์
- 3.4) ได้แย้งว่าการกระทำดังกล่าวไม่ใช่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากได้รับการยกเว้น โดยไม่ถือว่าการกระทำนั้นๆ เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ ฯ มาตรา 32 – 43 (แล้วแต่กรณี)
- 3.5) ได้แย้งเรื่องคดีโจทก์ขาดอายุความร้องทุกข์ หรือขาดอายุความฟ้องร้องดำเนินคดีแล้ว
ฯลฯ

4) กำหนดอายุความ

เช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในหัวข้อ “กำหนดอายุความ เมื่อเป็นโจทก์ฟ้องคดีละเมิด ลิขสิทธิ์ (อาญา)”